

ISSN 2080-1807

Open Source Library Solutions to publikacja będąca pokłosiem krajowego – odbywającego się w Indiach – seminarium na temat rozwiązań Open Source (dalej: OS)¹ przeznaczonych dla bibliotek. Odbyło się ono w 2009 r. na Wydziale Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Banaras Hindu University. Książka ta po raz pierwszy ukazała się rok później nakładem wydawnictwa Ess Ess Publications².

Omawiana publikacja zawiera 23 artykuły napisane przez 40 autorów i choć ich tematyka sprawia wrażenie wąsko wyspecjalizowanej, to wbrew pozorom jest niezwykle zróżnicowana. Poruszane na jej łamach kwestie są istotne w codziennej pracy bibliotek i centrów informacyjnych. Recenzowane teksty opisują udane wdrożenia i możliwości eksploatacji rozwiązań OS dla najpopularniejszych obecnie elektronicznych usług bibliotecznych, takich jak: serwisy informacyjne WWW, biblioteki cyfrowe, repozytoria instytucjonalne, czy też zintegrowane systemy biblioteczne. Zebrane artykuły

¹ Specyficzny typ oprogramowania, który w znacznym uproszczeniu opiera się na zasadzie wolności dostępu do jego kodu źródłowego i możliwości wprowadzania w nim zmian. Dodatkowo w większości przypadków aplikacje tego rodzaju są całkowicie darmowe, co nie pozostaje bez znaczenia dla instytucji typu non-profit.

² Wydawnictwo Ess Ess Publications ma swoją siedzibę w Indiach i zajmuje się wydawaniem publikacji związanych z szeroko pojętą humanistyką i naukami społecznymi.

Open Source Library Solutions,
ed. by Aditya Tripathi, H. N. Prasad,
Rajani Mishra, New Delhi: Ess
Ess Publications 2010, 320 s., il.,
ISBN 978-81-7000-623-7

DOI: 10.12775/TSB.2013.029

nie zostały wyodrębnione przez redakcję w grupy tematyczne, jednak dalsza analiza spisu treści samoczynnie takowy podział sugeruje.

Publikację otwierają *Foreword* oraz *Preface*, w ramach których podjęto próbę przybliżenia sytuacji, w jakiej znajdują się obecnie biblioteki w Indiach. Podniesiono kwestię ich gwałtownego rozwoju, jak i związanych z tym problemów. Ich stan określono jako rozdroże pomiędzy biblioteką tradycyjną a jej wersją zaawansowaną technologicznie. W powyższą tendencję doskonale wpasowują się rozwiązania OS, których główne zalety wpływające na podniesienie jakości usług bibliotecznych przedstawiają redaktorzy tomu.

Trzy artykuły otwierające publikację nie stanowią powiązanej ze sobą tematycznie grupy. Pierwszy z nich *Open Source Software @ DLIS – BHU* opisuje pokrótce rozwiązania CMS (ang. *Content Management System*)

i zalety publikowania za ich pomocą treści elektronicznych. W tekście wskazano także przykłady wykorzystania technologii e-learning i bibliotek cyfrowych. Następnym artykułem – autorstwa Ram Kumar Dangi, Santosh Kumar i Manoj Kumar Verma – przedstawia w sposób skrótowy kilka wyselekcjonowanych programów OS, m.in.: Koha, NewGenLib, Greenstone, Dspace i Fedora. Niepotrzebnym elementem składowym artykułu wydaje się pełne cytowanie definicji OS. Tekst pod tytułem *Open Source for Libraries and Research Community: Presenting the Case of GIST Find* wskazuje na istnienie problemu wyszukiwania i otrzymywania spójnych informacji pochodzących z różnych źródeł, np. bibliotek cyfrowych, repozytoriów czy zintegrowanych systemów bibliotecznych. Jako rozwiązanie przedstawiono tytułowy system o nazwie GIST Find.

Kolejna grupa pięciu opublikowanych artykułów dotyczy bibliotek cyfrowych i repozytoriów instytucjonalnych. Pierwszy z nich (*An Information Model for a University System Using Dspace*), autorstwa Sneha Tripathi, prezentuje wdrożenie powyższych usług wykonane w programie Dspace. Kolejny z tekstów *Greenstone: Open Source Digital Library Software* (Rajendra Kumar Bharti) jest krótkim, zaledwie sygnalizującym omówieniem wykorzystania systemu Greenstone. Wskazuje on jego najbardziej podsta-

wowe możliwości, nie prezentując jego zawansowanych funkcji, co z całą pewnością nie zachęci on nikogo do jego instalacji. Nieco inne podejście do tematu wdrożenia bibliotek cyfrowych prezentuje artykuł *Planning of Digital Library Using Open Source Software: Dspace*. Oprócz wątku ogólnego i historycznego opisano tu bowiem szczegółowe, techniczne wymagania systemu niezbędne do jego instalacji i wdrożenia. Również w kolejnym z artykułów pt. *Developing Electronic Repository of Theses and Dissertations of Indian Universities Using GSDL 2.81* – Rabindra Nath Mohanta oraz Rajesh Kumar Mishra – czytelnik odnajdzie szczegółowy opis działania jednego z systemów OS – Greenstone. Autorzy tekstu wskazują na kilka przykładowych rozwiązań wdrożonych na indyjskich uniwersytetach (część z nich oparta została także na innych systemach, tj. Dspace, E-prints oraz Fedora). Na łamach artykułu podjęto również problematykę procesu budowania kolekcji cyfrowych. Ostatni artykuł w tej grupie tekstów przynosi (*Comparive Evaluation of Open Source Digital Library Packages*) zestawienie najpopularniejszych rozwiązań służących budowie bibliotek cyfrowych. Jego autor Vanit Kumar dużo uwagi poświęca także opisowi całego procesu związanego z zarządzaniem dokumentami w formie cyfrowej, począwszy od ich wprowadzenia do systemu, aż po proces ich wyszukania i udostępnienia.

Dwa kolejne artykuły *Free and Open Source Software (FOSS) Solutions for Content Management in Libraries* oraz *Organize and Disseminate Free Information Available in the Internet by Using Content Management Software Joomla* dotyczą możliwości budowania serwisów informacyjnych bibliotek w oparciu o technologie CMS. W pierwszym z nich znalazło się ciekawe zestawienie modułów specjalnie zaprojektowanych z myślą o wsparciu dla usług bibliotecznych w systemach zarządzania treścią: Drupal, Plone i Joomla. Po raz kolejny zbędne w odniesieniu do całokształtu informacji prezentowanych w tomie wydaje się przytaczanie pełnych definicji OS i wolnego oprogramowania (ang. *Free Software*, dalej: FS). W drugim artykule Sudip Ranjan Hatua przedstawia typologie systemów CMS, rodzaje modułów składowych dla tych systemów oraz listę kilkunastu programów tego typu. Stosunkowo niewiele uwagi poświęca zaś prezentacji tytułowej Joomla.

Grupa trzech następnych wystąpień poświęcona jest zintegrowanym systemom bibliotecznym – oprogramowaniu niezbędnemu w każdej nowoczesnej bibliotece. Pierwszy z nich *Open Source Software and Koha* opisuje podstawowe zalety pierwszego i najbardziej znanego oprogramowania bibliotecznego z tej kategorii. Po raz kolejny jednak dużą część publikacji zajmują rozważania ściśle teoretyczne,

odnoszące się do przeznaczenia i zalet OS. Kolejny artykuł *A Study of Open Source Software (Newgenlib) and Application of RFID Technology in Libraries* jest próbą przybliżenia możliwości indyjskiego systemu NewGenLib w zestawieniu z obsługą technologii RFID (ang. *Radio Frequency ID*)³. Ostatni z tekstów w tej grupie – autorstwa Parthasarathi Mukhopadhyia – zawiera rozważania na temat otwartych, zintegrowanych systemów bibliotecznych. Na jego łamach dokonano porównania możliwości systemów Koha i NewGenLib, również w odniesieniu do komercyjnych aplikacji tego rodzaju.

Wśród ostatnich 10 artykułów tego tomu aż 7 z nich nie powinno zostać w nim opublikowanych. Teksty te dotyczą bowiem szeroko pojętego zarządzania wiedzą, ale bez szczególnego powiązania z oprogramowaniem typu Open Source. Ciekawie przedstawiony jest opis próby stworzenia portalu o nazwie „Pixels of Knowledge” (artykuł pt. *Pixels of Knowledge: An Open Source Enterprise Knowledge Management Systems*). W jego ramach połączono kilka aplikacji OS tak, by stworzyć jeden serwis informacyjny zawierający: Wiki, CMS, platformę e-learningową oraz system zarządzania dokumentacją. Artykuł *Open Source Software (OSS)*

³ Technika, która pozwala na odczytywanie przy użyciu fal radiowych informacji identyfikujących wcześniej oznaczone za pomocą etykiet obiekty.

in *Knowledge Management* poświęcony jest głównie rozważaniom dotyczącym procesów zarządzania wiedzą. W tekście ponownie pojawia się wyjaśnienie fenomenu popularności systemów OS i FS. Jako najbardziej rozpoznawalne filary tej technologii podane zostały 3 rozwiązania: Linux, Mozilla oraz Apache. Kolejne teksty – choć poruszają problematykę bardzo istotną dla działania bibliotek i centrów informacji – nie mają żadnego wyraźnego powiązania z tytułarną i wydawałoby się wiodącą tematyką omawianego tomu. Jest to szczególnie widoczne w przypadku rozważań o zarządzaniu wiedzą w bibliotekach medycznych w Indiach – *E-resources in Knowledge Management in Health Science Libraries in India*, albo w tekście o przyszłości edukacji i rozwoju społeczności wiejskich w Indiach – *Major Initiatives for the Education & Development of the Rural Communities In the 21st Century: Indian Perspective*. Ostatecznie w grupie referatów niezwiązanych tematycznie z głównym nurtem publikacji znajduje się jeden interesujący artykuł pt. *Future of Open Source Library Solutions*. Opisuje on systemy: Koha, Evergreen, NewGenLib, Greenstone, Dspace oraz E-prints. Dla każdego z nich autor (Akhanda-nand Shukla) stara się podać informacje o ilości wdrożeń opisywanej

aplikacji oraz częstotliwości publikowania się jej nowych wersji, co pozwala stwierdzić jak aktywnie rozwijany jest każdy z wymienionych wcześniej projektów OS.

Niestety, recenzowana publikacja ma wiele niedociągnięć. Szczególnie frustrujące okazuje się przytaczanie w kilku tekstach pełnej definicji oprogramowania OS, która powinna zostać włączona do przedmowy książki, co pozwoliłoby zapobiec zbędnemu powielaniu informacji. Niezrozumiałe jest także umieszczenie w tomie aż 7 tekstów, które tematycznie są niezwiązane w żaden bliski sposób z tytułem publikacji przez liczne wady omawianą pozycję można uznać za wartą uwagi tylko ze względu na niewielką liczbę alternatywnych tytułów poruszających tematykę OS. Warto do niej zajrzeć także ze względu na kilka artykułów, które dzięki syntetycznemu opisowi bądź prezentacji systemów z praktycznego punktu widzenia stanowić mogą dobre źródło informacji dla bibliotekarzy poszukujących nowych koncepcji rozwoju usług w swoich bibliotekach.

Mariusz Jarocki

Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu